

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav východoevropských studií

**Posudek oponenta na disertační práci Mgr. Jiřího Kociána
„Transylvánská regionální identita a její politická reflexe po roce 1989“,
předkládanou v roce 2021 na Institutu mezinárodních studií,
Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova**

Obsah a cíl práce (stručná informace o práci, formulace cíle):

Klíčové cíle disertační práce formuluje Mgr. Jiří Kocián na stranách 18 a 19: obecně lze konstatovat, že cílem práce je prokázat tezi o tom, že transylvánská „regionální“ identita představovala v období po roce 1989 tolerantní alternativu vůči konfliktním nacionalistickým postojům v Rumunsku jako celku. V závěrečné 4. kapitole na tuto základní otázku a všechny jím formulované podotázky odpovídá kladně (strany 217–220), přičemž se opírá o výsledky svých analýz, jimž dominuje diskurzivní analýza.

Disertační práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol, přičemž první dvě lze vnímat jako teoretické, v nichž velmi detailně a s vysokou odborností definuje principy diskurzivní analýzy, jež je hlavním metodologickým východiskem jeho práce, stejně tak se věnuje definici pojmů, jež na realitu Transylvánie aplikuje: jedná se zejména o rozsáhlé úvahy nad pojmy region, identita (individuální a kolektivní), diskurz (hegemonický a nehegemonický regionální), nacionalismus, etnicita, mediální prostor, velmi výrazně pracuje také s kvantitativními daty a modely. Závěrečné dvě kapitoly jsou v zásadě aplikační: ve třetí kapitole se věnuje zejména analýze dvou proti sobě stojících identit, tedy hegemoniálnímu a nehegemoniálnímu diskurzu, jemuž dominuje rozbor založený zejména na kvantitativních datech a ukazatelích, ale trochu překvapivě i poměrně rozsáhlé komentáře dějin Transylvánie od středověkých časů až do současnosti a drobné pokusy o kvalitativní analýzu některých textů. Svá data čerpá ze dvou celostátních rumunských deníků, konkrétně *România liberă* (reprezentující podle jeho slov liberální pravici) a *Adevărul* (tíhnoucí k středověkému politickému proudu), které jsou v aplikační části předmětem jeho analýz a interpretací. Čtvrtá kapitola je jakousi formulací závěrů, v níž se snaží na základě předešlých analýz definovat klíčové aspekty transylvánské politiky ve smyslu její regionální identity. Disertační práce je

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav východoevropských studií

vybavena velkým množstvím tabulek, grafů, diagramů, map, obrázků a také rozsáhlými přílohami.

Věcné zpracování (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.

Autor si vybral nesmírně náročný úkol a přistoupil k němu s velkou odborností – to se týká zejména jeho teoretických analýz (kapitola první a druhá), které rozpracoval velmi detailně, promyšleně a přesvědčivým a tvůrčím způsobem. K prvním dvěma kapitolám tak nemám zásadnější výhrady, domnívám se, že mohou velmi dobře posloužit všem, kdo se rozhodnou interpretovat regionální aspekty vybraného tématu v kontextu diskurzivní analýzy. Oceňuji také logickou strukturu práce, která odráží autorův cíl postupovat od obecně formulovaného konstruktů, který pak bude aplikován na konkrétní transylvánskou realitu. Velkou práci autor odvedl také v aplikační části práce, jsem si jist, že přečíst velké množství článků ve dvou rumunských denících v období kolem voleb od roku 1989 do roku 2014 představovalo obrovské úsilí. Velmi pozitivně hodnotím také autorovy grafy, v nichž se odráží zejména jeho práce a analýza kvantitativních dat. Kromě toho autor taktéž umně zařazuje další přílohy, mapy, tabulky atd., které čtenáři ulehčují se v textu, který je sám o sobě velmi teoretický a ne úplně lehký na čtení, snáze orientovat.

Jistý problém práce vnímám v aplikační části (zejména kapitola třetí a částečně i z toho vyplývají kapitola čtvrtá). Moje výhrady nesměřují k tomu, že by autor neodvedl i v této části obrovskou a velmi přínosnou analýzu rozsáhlého materiálu vycházejícího z článků dvou celostátních rumunských deníků. První pochybnost vychází z volby primárních zdrojů, které mají autorovu premisu prokázat – nejsem si zcela jist, zda je analýza dvou celostátních deníků dostatečným zdrojem k prokázání nastolených tezí – v této souvislosti si lze položit otázku, proč autor nezahrnul i další zdroje, nebo nezaměřil pozornost raději na jiné zdroje (například projevy klíčových celostátních a regionálních politiků, programové dokumenty politických stran, vybrané nepolitické texty, zpovídání místních obyvatel metodou orální historie atd.). Ani nikde jinde v práci jsem nezaznamenal, co autora vedlo k tomu, že si jako

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav východoevropských studií

korpus textů pro své analýzy vybral právě ty dva deníky, ani zdůvodnění toho, že pro účely jeho cílů práce jsou tyto zdroje dostačující.

Autor se v analýze korpusu textů zaměřuje zejména na kvantitativní ukazatele, které zpracovává i za pomoci vynikajících grafů velmi zdařile. Popisuje také velmi odborně metodu, jak tato data získával, při obhajobě bych byl nicméně velmi rád, kdyby vysvětlil, do jaké míry je získávání jednotlivých kódů pro zařazení do zkoumaných kategorií založené na práci počítačového programu a tedy spolehlivé, nebo do jaké míry tyto kódy z jednotlivých textů získával autor sám podrobným pročitáním textů. Ačkoli se autor v třetí kapitole snaží na několika místech o drobnou kvalitativní analýzu textů, jedná se spíše o ilustrativní podporu argumentů, které vycházejí z kvantitativního výzkumu. Nejsem si úplně jist, zda jsou v této v „podstatě“ případové studii, založené na studiu dvou deníků, výsledky kvantitativního sběru dat a jejich analýzy, bez hlubší analýzy textů jako takových, dostatečné pro přesvědčivé prokázání autorových premis.

Značně nepřesvědčivým se mi jeví i zahrnutí historických pasáží, mapujících transylvánské dějiny od velmi raných dob až do současnosti, jejichž smyslem se mi jeví snaha autora přesvědčit čtenáře o tom, že jím předkládané teze mají své dlouhodobé historické kořeny. Pokud je toto hlavním cílem autora, pak lze konstatovat, že jeho snaha byla marná, neboť historické procesy od starověkých do současných dob byly natolik komplikované a složité, že by vyžadovaly důkladnou historickou analýzu a širokou diskusi: Kociánem předložené historické pasáže jsou jen jakýmsi – byť ne vůbec špatným – obecným popisným pojednáním o dějinách, které ale ztrácejí v tom, jak jsou nastaveny cíle disertace, své opodstatnění.

Celkově se mi jeví, že by bylo přínosnější, kdyby autor postupoval opačně – nejprve provedl rozsáhlý rozbor empirického (nejspíš i jinak zvoleného) materiálů a z něho vyvozoval teoretické závěry. Opačný přístup, vycházející nejprve z jasně definovaného teoretického rámce, na nějž je empirie aplikována, mi pro tento typ práce nepřijde zcela vhodný, neboť nezkušeného autora vystavuje nebezpečí, že se mu nepodaří dostatečně své teze prokázat.

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav východoevropských studií

Formální a jazykové zpracování (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.)

Formální a jazykové zpracování považuji za vynikající, a to navzdory několika drobným překlepům, na něž jsem v práci narazil, a drobným formálním nejednotnostem v citovaném materiálu. Jednalo se ale o ojedinělé případy, které jsou v tak rozsáhlém textu pochopitelné. Formální a grafická kvalita textu je výrazně podpořena celou řadou skvěle a profesionálně zpracovaných grafů, tabulek, obrazového materiálu atd.

Stručný komentář hodnotitele (celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.)

Navzdory výše zmíněným kritickým poznámkám (viz odstavec „Věcné zpracování“), kde jsem popsal silné a slabé stránky práce, se mi jeví, že se jedná o práci originální, přičemž všechny pasáže jsou zpracovány velmi kvalitně. I když se dle mého soudu nepodařilo zcela přesvědčivě propojit kapitoly „teoretické“ s kapitolami „empirickými“, jeví se mi, že i kapitola třetí a čtvrtá předkládají vynikající analýzu témat souvisejících s politickým vývojem Transylvánie po roce 1989, a představují tak unikátní materiál, na který může navázat další generace badatelů. Autor je ve svém zpracování nesmírně poctivý, jeho znalosti metod i empirie jsou obdivuhodné. Dle mého soudu se jedná, a to i navzdory výše zmíněným výhradám, o výrazný vědecký počín a jednu z nejlepších dizertačních prací, s nimiž jsem se v posledních letech setkal.

Otázky a připomínky doporučené k bližšímu vysvětlení při obhajobě (jedna až tři)

Otázky formulované již v části posudku „Věcné zpracování“

- 1) Prosím o zdůvodnění korpusu textů pro empirické zpracování, tedy volby dvou deníků, a vysvětlit, zda se jedná o materiál dostatečný k prokázání předložených tezí.
- 2) Popište prosím detailněji způsob kvantitativního vyhodnocování textů.
- 3) Jaký je smysl zařazení poměrně rozsáhlých historických pasáží do textu?

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Ústav východoevropských studií

Doporučení / nedoporučení k obhajobě

Práci navzdory kritickým připomínkám jednoznačně doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako **prospěl**.

V Liberci, 13. září 2021

PhDr. Stanislav Tumis, M.A., Ph.D.

Ústav východoevropských studií

Filozofická fakulta UK